

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “ปัญญา --- ความเข้าใจถูกเห็นถูก”

คำว่า **ปัญญา** เป็นคำภาษาบาลีโดยตรง มีความหมายว่า ความเข้าใจถูกเห็นถูก พระพุทธศาสนาเป็นคำสอนที่เป็นไปเพื่อปัญญา ตั้งแต่ต้นจนถึงที่สุด โดยตลอดจนออกจากสังสารวัฏฏ์ ข้อความบางตอนจาก สุมังคลวิลาสินี อรรถกถา ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค สังคิติสูตร แสดงถึงคุณสมบัติของปัญญาไว้ ว่า “ทรัพย์คือปัญญาประเสริฐกว่าทรัพย์ทั้งปวง เพราะว่า สัตว์ทั้งหลาย ตั้งอยู่ในปัญญาแล้ว บำเพ็ญสุจริต ๓ ศีล ๕ ศีล ๑๐ ให้บริบูรณ์ ย่อมเข้าถึงสวรรค์ ย่อมแทงตลอดซึ่งสาวกบารมีญาณ (บรรลุปะระริย-บุคคลในฐานะที่เป็นสาวก) ปัจเจกโพธิญาณ (บรรลุปะระริยปัจเจกพุทธเจ้า) และพระสัพพัญญุตญาณ (บรรลุปะระริยสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ถึงพร้อมด้วยปัญญาที่ทรงรู้สภาพธรรมทุกอย่างตามความเป็นจริง) ได้”

ปัญญา เป็นสภาพธรรมที่มีจริง เป็นสภาพธรรมที่เข้าใจถูก เห็นถูก ในภาษาไทยไม่มีคำว่าปัญญา แต่มีคำว่า ความเข้าใจถูกเห็นถูก ดังนั้น ปัญญา ก็คือ ความเข้าใจที่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง กิจหน้าที่ของปัญญาคือ เข้าใจถูก ซึ่งมีหลายระดับขั้นมาก กล่าวคือ ปัญญาขั้นการฟังพระธรรมเข้าใจ ขณะที่เข้าใจ ก็เป็นปัญญา เป็นความเข้าใจถูกเห็นถูก ปัญญาที่เชื่อกรรมและผลของกรรม เรียกว่า กัมมัชสะกตาปัญญา ปัญญาระดับสมถภาวนาที่เป็นไปในการอบรมความสงบของจิต เรียกว่า ฌานปัญญา ปัญญาที่เกิดพร้อมสติระลึกรู้ลักษณะของสภาพธรรมในขณะนี้ที่เป็นสติปัญญานี้ ก็เป็นปัญญาเช่นกัน จนกระทั่งถึงปัญญาในระดับที่เป็นโลกุตตระ สามารถดับกิเลสได้ตามลำดับ ทั้งหมดคือความเข้าใจถูกเห็นถูก การที่ปัญญาจะเจริญขึ้นได้ จะเกิดขึ้นได้นั้น ต้องอาศัยการอบรมจากการฟัง การศึกษาพระธรรมพิจารณาไตร่ตรองในสิ่งที่ได้ยินได้ฟัง **ที่สำคัญ คือไม่ขาดการฟังพระธรรม** ปัญญาที่จะค่อย ๆ เจริญขึ้นตามเหตุตามปัจจัย โดยที่ไม่มีใครไปบังคับหรือไปทำอะไรได้ ซึ่งจะต้องเป็นบุคคลที่เคยเห็นประโยชน์ของความเข้าใจพระธรรม สะสมเหตุที่คืบมาแล้วในอดีตจึงได้ฟัง ได้ศึกษา ได้สะสมปัญญาต่อไป แต่ถ้าเป็นบุคคลผู้ไม่มีศรัทธาไม่เห็นประโยชน์แล้ว แม้จะมีเสียงพระธรรมอยู่ใกล้ ๆ ก็ไม่ฟัง

การฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ทำให้เราได้ยินได้ฟังสิ่งซึ่งเราไม่เคยได้ฟังมาก่อน ทำให้เริ่มเห็นประโยชน์ของการฟัง และรู้ว่าเหตุที่จะทำให้ปัญญาเกิด หลัก ๆ แล้วก็คือการฟัง ด้วยความตั้งใจ ด้วยความละเอียดรอบคอบ เพราะผู้ที่เป็นสาวก ต้องฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ไม่มีตัวตนที่จะไปทำอย่างหนึ่งอย่างใดที่จะทำให้ปัญญาเกิด ต้องฟังต้องศึกษาเท่านั้น สำหรับผู้ที่ได้ฟังพระธรรม ก็จะเห็นว่า ปัญญาจะค่อย ๆ เจริญขึ้นไปตามลำดับ เมื่อฟังมากขึ้น ๆ ไม่ขาดการฟังพระธรรม ให้เวลากับพระธรรม ความรู้ความเข้าใจถูก ก็ย่อมจะเพิ่มมากยิ่งขึ้น ทั้งหมดทั้งปวงนั้นไม่ใช่เพื่ออย่างอื่น แต่เพื่อความเจริญขึ้นของปัญญา จนกว่าจะถึงความสมบูรณ์พร้อม สามารถดับกิเลสได้ตามลำดับขั้น เพราะการที่สัตว์โลกจะถึงความเป็นผู้บริสุทธิ์หมดจดจากกิเลสได้นั้น ไม่ใช่ด้วยทรัพย์หรือด้วยโคตร แต่ต้องด้วยการอบรมเจริญปัญญาเท่านั้น แล้วปัญญาจะมากจากไหน ถ้าไม่เริ่มที่การฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ตั้งแต่ในขณะนี้ ปัญญาที่ได้สะสมในขณะนี้ จากการฟังการศึกษาพระธรรมในแต่ละครั้งไม่สูญหายไปไหน ยังสะสมสืบต่ออยู่ในจิตทุกขณะ และจะมีกำลังเพิ่มมากยิ่งขึ้น ถ้าได้ฟัง ได้ศึกษาพระธรรมต่อไป.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com , โทร . ๐๘๕-๖๒๑๑๑๖]